

Tuininrichting

Inleiding

De aanleg van een nieuwe tuin vraagt een goede voorbereiding, of het nu een bestaande tuin of een kaal stuk grond betreft.

Er komt meestal veel werk en zwaar materieel aan te pas en de beplanting heeft tijd nodig volwassen te worden. Het is daarom belangrijk met een goed plan te werken als basis.

Het plan

De inrichting of verandering van een tuin begint met een inventarisatie van alle bestaande elementen in de tuin en het vaststellen van zaken als ligging, grondsoort en klimaat. Dit kan in een globale tekening worden vastgelegd. Vervolgens wordt gekeken wat de wensen zijn en hoe die in de situatie kunnen worden ingepast. Dit wordt vastgelegd in een ontwerp met plattegrond waarin de exacte maten van alle tuinelementen zoals terras, paden, pergola, tuinhuis, vijver e.d. zijn opgenomen. De eigenlijke beplanting komt pas in het laatste stadium in een afzonderlijke tekening, in het zogenaamde beplantingsplan, aan bod. Een goed beplantingsplan kenmerkt zich door een goede verhouding tussen open en gesloten ruimten waardoor in feite het vormen- en lijnenspel in de tuin ontstaat. De gesloten ruimte ofwel de 'massa' zijn de bomen,

heesters, hagen en dergelijke. Daarnaast is de afwisseling tussen hoge en lage beplanting belangrijk en de kleur en vorm en grootte van het blad. Stem de beplanting af op de grootte van de tuin. Bomen en heesters die in een kleine tuin al snel te groot worden, moeten steeds worden gesnoeid, waardoor ze hun vorm verliezen.

Groenblijvende planten en hagen zorgen voor structuur in zomer en winter. Door iets hoogs op de voorgrond zoals een boog met klimmer, een snoeivorm op stam of een kleine boom wordt diepte gesuggereerd. Planten voor schaduwrijke plaatsen hebben zo'n 2 tot 3 uur zon per dag nodig, planten voor halfschaduw 4 tot 6 uur.

Omstandigheden

De ligging bepaalt waar en wanneer er zon en schaduw is in de tuin. Waar zijn de droge plaatsen en waar kan de meeste wind en neerslag verwacht worden. Belangrijk om te weten bij het kiezen van de beplanting of bijvoorbeeld de plaats van een terras. In winderige gebieden kan een windkering in de vorm van een haag of schutting het microklimaat in de tuin aanzienlijk verbeteren.

Andere vaste gegevens zijn de grondsoort en bodemstructuur. Beide kunnen aangepast of verbeterd worden, maar niet

wezenlijk veranderd. Zo legt men op zware kleigrond geen heidetuin aan, maar kan met behulp van zand of compost wel de structuur van de kleigrond enigszins verbeterd worden. De beplanting wordt altijd aan de grondsoort aangepast, zodat de planten zo veel mogelijk in optimale, natuurlijke staat kunnen groeien. Eventueel kan een grondmonster worden genomen en een pH- test worden uitgevoerd.

Ondoordringbare bodemlagen kunnen de oorzaak zijn van extreem vochtige of zelfs natte plekken in de tuin. Wanneer een graafmachine geen optie is, zouden hier eventueel vochtminnende planten of een moeras gesitueerd kunnen worden. Puin en ander afval kan ook de oorzaak zijn van een slechte drainage. Laag gelegen tuinen die in zijn geheel vochtig en nat zijn moeten wellicht gedraineerd worden met drainagebuizen. Een karwei dat vóór de inrichting van de tuin gebeuren moet.

Bij grote hoogteverschillen kunnen verhoogde borders, trapjes of rotstuintpartijen toegepast worden. Geef, voor zover bekend, de ligging van kabels en buizen die onder de grond liggen aan in de tekening.

Overweeg welke bestaande elementen zoals bijvoorbeeld een vijver, paden en bestrating, terras of schuurtje, gehandhaafd of verwijderd moeten worden. Dat geldt ook voor bomen, heesters en overige beplanting. Laat zo mogelijk bestaande bomen staan, ze zijn belangrijk voor vogels en de natuurwaarde, bovendien geven ze een nieuwe tuin direct body. Beplanting

die hergebruikt wordt kan zondig uitgegraven worden en opgekuild om opnieuw in het beplantingsplan opgenomen te worden.

Omgeving en natuurwaarde

De omgeving waarin de tuin ligt kan mede bepalend zijn voor de uiteindelijke inrichting. Schaduw van nabij gelegen tuinhuisjes, bomen van burens, schotelantennes die vrij moeten blijven, lantaarnpalen die hinderlijk zijn of juist als tuinverlichting kunnen dienen en geluidshinder van verkeer, kunnen redenen zijn om te kiezen voor schuttingen, hagen of klimplanten. Anderzijds is het interessant, wanneer de tuin landelijk is gelegen, om de inrichting aan te laten sluiten bij het landschap. Wanneer van bestaande natuurwaarden wordt uitgegaan wordt de ecologische waarde van het gebied vergroot. In de praktijk betekent dat bijvoorbeeld dat wanneer er wilgen langs de tuin staan deze geknot worden in plaats van ze te kappen. Dat er ook wilde planten en inheemse, bloeiende en vruchtdragende, stekelige heesters aangeplant worden die in het landschap passen en waar insecten, vogels en andere dieren voedsel en onderdak vinden.

Wensen en type tuin

Wanneer eenmaal in kaart is gebracht wat de bestaande tuin voor mogelijkheden biedt, kunnen de wensen op een rijtje worden gezet. Bedenk aan welk type tuin behoefte is. In een tuin waar kinderen volop ruimte moeten krijgen zullen een zandbak, een sterk gazon en misschien een schommel een plek moeten krijgen. Het terras kan het beste ruim zijn en in de buurt van de speelplek van de kinderen komen te liggen, zodat ouders en kinderen elkaar in de gaten kunnen houden. De beplanting moet een stootje kunnen verdragen en bij voorkeur geen giftige planten bevatten. Misschien moet er een stukje gereserveerd worden waar de kinderen zelf hun eigen stukje tuin kunnen inrichten met groente en bloemen.

Een andere type tuin kan een onderhoudsarme, rustige intieme bostuin zijn met inheemse wilde planten, bodembedekkers, bolgewassen, heesters en bomen. Onverwachte hoekjes, slingerpaadjes, een begroeid prieel met een bankje, of een stukje verborgen, geheime tuin.

Een 'leeftuin' waarvan intensief gebruik wordt gemaakt en waar vaak gasten worden ontvangen, moet ruim van opzet zijn met misschien een zon – én schaduwterras. Tuinmeubilair, ligstoelen en bijvoorbeeld een barbecue nemen veel ruimte in beslag. Een vijver is het leukst naast een terras, dan kun je er het meest van genieten.

Bedenk wat de stijl van de tuin moet worden. Modern of klassiek met een symmetrisch ontwerp van borders met buxushaagjes of zelfs met tuinkamers die door hagen gescheiden worden. Aansluitend op het omringende landschap kan de stijl ook wat meer van een wilde plantentuin krijgen met een vijver met moeraszone, veel diervriendelijke hoekjes, weinig verharde paden en veel natuurlijke materialen. Of wat landelijker met duurzame kastankehouten schapenhekjes, ruimte voor fruit en een kruiden- of pluktuin.

Hagen en schuttingen

De keus van hagen, schuttingen of een windkering in de vorm van een heestersingel is afhankelijk van de ruimte en stijl van de tuin. Heesters zijn vooral een optie voor grote, natuurlijke tuinen. Hagen vragen onderhoud in de vorm van snoei en nemen na verloop van jaren meer ruimte in beslag omdat ze breder worden. Daarnaast is ruimte langs de haag nodig om snoeiwerkzaamheden uit te kunnen voeren. Wintergroene klimop langs stevig gaas of betonijzer biedt het hele jaar privacy, neemt relatief weinig ruimte in beslag en past in elke stijl.

Een houten schutting geeft direct de nodige beschutting. Kies het liefst voor duurzaam geproduceerd hout met FSC keurmerk en pas de vorm van de schutting aan aan de stijl van de tuin. Gebruik bijvoorbeeld gepotdekselde horizontale delen in een landelijke tuin. Veel toegepast en in alle stijlen bruikbaar is een schutting die om en om aan beide zijden latwerk heeft. Hierdoor wordt de wind gebroken en er kunnen makkelijk klimplanten langs groeien.

Verticaal betimmerde schuttingen geven meer rust wanneer direct ervoor een border aangeplant wordt. In een kleine tuin geeft een horizontaal betimmerde schutting optisch een effect van verlenging. Rietmatten ogen natuurlijk, maar gaan slechts enkele jaren mee. Een vlechtwerk van wilgentenen is veel duurzamer, maar dominant qua structuur in een siertuin waarin blad- en bloemstructuren belangrijk zijn.

Paden

Bekijk de loop van de paden die het meest logisch is. Paden tussen de verschillende delen van de tuin moeten volgens de kortste route lopen. Kies je voor strakke lijnen dan kunnen deze het beste consequent aangehouden worden. Ronde en gebogen lijnen zijn vooral bruikbaar wanneer ze wat ruimer van opzet mogen zijn, anders vallen al snel de vormen weg of worden paadjes afgesneden.

Een symmetrisch ontwerp kan zowel dienen voor een klassieke als moderne uitvoering. Het zorgt altijd voor een harmonische en rustige uitstraling.

Hagen kunnen behalve als erfafscheiding ook gebruikt worden langs een pad om een lijn te accentueren, dwars geplaatst om het eind van een pad aan het oog te onttrekken of om hoekjes te creëren.

Maak de paden, zeker de hoofdpaden, breed genoeg voor het gebruik van de kruiwagen en fietsen. Houd rekening met overhangende begroeiing. In het geval paden bestraat worden hangt de precieze breedte uiteraard ook af van het type en maat van de verharding. Leg de bestrating voordat de borders beplant worden want vaak komen de paden hoger te liggen door het onderliggende zandbed en moet er extra aarde in de border worden aangebracht. In verband met het inzakken van de grond wordt niet gespuit op plaatsen waar gestraat gaat worden.

Het ontwerp

Voor het maken van het ontwerp is een exacte plattegrond nodig. Doe dit bijvoorbeeld op een schaal van 1 : 100, hierbij is 1 centimeter in werkelijkheid 1 meter. Voor kleine tuinen kan een schaal van 1 : 50 (1 centimeter is 50 centimeter) beter bruikbaar zijn. Teken hier alle bestaande vaste elementen die gehandhaafd worden in en geef met een pijl de noordrichting aan.

Met behulp van overtrekpapier kunnen vervolgens verschillende ontwerpideeën uitgewerkt worden.

Teken terras, paden, tuinhuis, schuurtje, gazon, ingang van de tuin, schuttingen, speelplek voor de kinderen, vijver, hoek met praktische functie voor kruiwagen, composthoop en plek om planten op te potten en te zaaien. Houd daarbij steeds zon/schaduw en de regen en windrichting in gedachten.